

De Poemp

TIJDSCHRIFT HEEMKRING DAVIDSFONDS NIJLEN
NUMMER 39 - VOORJAAR 2003 - 8/5732 AK 2560 NIJLEN

De Ophovenhoeve, de residentie van ons bestuurslid Herman Engels, anno 2003 vereeuwigd voor De Poemp door onze onovertroffen tekenaar Marc Verreydt. Echt oude schoonheid die bleef. Het woonhuis dateert van 1781. De schuur zou ouder moeten zijn: in een balk vonden wij het jaartal 1719 terug.

Een van de grootste Nijlense gezinnen uit de vorige eeuw woonde van 1909 tot 1939 in deze aloude hoeve (lees in dit nummer "Het gezin Seppe en Mel De Doncker").

Lieve Lezeres,
Beste Lezer,

Haast duizend Poempabonnees verklaren zich probleemloos "van Nijlen" (of "van Bevel", "van Kessel"!); Zij tonen hierbij een gezamenlijk zelfbewustzijn dat eeuwen gegroeid is, wees daar maar zeker van. Wij zijn immers, lieve mensen, niet alleen verbonden door ons "dorpsgebied" (en de wegen die wij er driest in aanleggen!) maar ook door ons dialect, onze gewoonten, het wel en het wee dat onze voorouders beleefd hebben. En ook, beslist, door de toekomst die wij voor onze kinderen willen.

Samenhangigheid in 2003
Lang leve ons dorp!

Lees verder blz. 2 >

Lang leve ons dorp!

Langs onze dorpsidentiteit voelen wij ons vanzelfsprekend ook Vlaming. Merkwaardig is dan ook het standpunt van een kliekje “intellectuelen” die onze identiteit ontkennen of erop neerzien. Zij kennen alleen zichzelf en de wereld, zeggen zij vanuit de hoogte. Je moet werkelijk dom of ziende blind zijn om al wat daar tussen ligt (familie, vereniging, dorp, gemeenschap...) van tafel te vegen. Met zo'n overtuiging komt men al vlug tot het besluit om ons onderwijs maar meteen te verengelsen - maar daarover hadden wij het al eerder in dit tijdschrift.

Hoe dan ook heeft dit kliekje intellectuelen al te veel invloed bij de Vlaamse radio en televisie en in sommige kranten. Zij werken de afkalving van het samenhorighheidsgevoel in de hand, terwijl juist samenhorigheid noodzakelijk is om volwaardig te leven in een steeds kleiner wordende wereld.

De “mannen” van De Poemp daarentegen geloven in onze zelfbewuste eigenheid. Het dorp houdt ons letterlijk samen, geeft ons een thuis, een houvast. Eigenheid heeft een verleden en een toekomst. Dat schreven we meer dan twintig jaar geleden al in onze allereerste Poemp. En het is niet omdat wij in ons tijdschrift vooral ons collectief geheugen vastleggen, dat de toekomst ons minder zou interesseren, of dat wij niet zouden openstaan voor wat er elders in de wereld gebeurt. Laten wij dus met de kennis van het verleden bouwen aan een betere, solidaire toekomst. Aan een wereld die een warme plaats wordt voor elk menskind. Dat is meteen, lieve mensen, onze wens voor 2003!

Namens de Poemploeg:

Walter Caethoven.

Zo was er eens...

Verhalen over zwarte magie in Nijlen (2)

Hoe Suske Schriek (alias Suske Bosschaerts) het genezen door te belezen heeft geleerd

Suske Schriek reed met paard en kar naar Grobbendonk en maakte aan de Lindekens een zwaar ongeval mee. Ze waren daar aan de weg aan het werken en hij reed met een wiel in een put. Het paard schrok en sloeg op hol. Suske kwam onder de kar terecht, waarbij hij een pink verloor en nog een lid van een andere vinger en innerlijke verwondingen opliep. Dokter De Peuter was zijn geneesheer. Hij kwam hem thuis regelmatig verzorgen. Na een paar maanden kreeg hij op zijn lichaam allemaal rode strepen. De dokter liet die instrijken met “teintuur”. Maar telkens als zij die instreken, kwamen er andere strepen bij. Men bleef maar instrijken, maar Suske “ging achteruit”, zodat Peuter na een paar weken aanraadde om hem te laten bedienen, want Suske kon niet meer eten en zijn toestand verergerde steeds meer.

Dan is de familie in contact gekomen met een persoon van Grobbendonk, een zekere Fernanke. Fernanke moest gevraagd worden door iemand van het gezin, anders hielp het niet. Die man is dan gekomen en hij zegde na de belezing dat ze dadelijk moesten stoppen met die “teintuur”, want dat hij daarvan dood zou gaan. Hij was zeker dat hij hem kon redden, want, zegde hij, na drie dagen zal hij al om eten vragen. En, waarlijk, na drie dagen begon Suske te eten. De beterschap trad in en Suske is “voort” genezen. De man zegde dat Suske zijn kwaal verder moest overlezen, want dat hijzelf al te oud geworden was om dat te blijven doen.

En zo heeft Suske Schriek dat overgenomen en is belezer-genezer geworden. Hij moest daarvoor eerst in de maand mei een levende mol vangen en in zijn hand laten dood-

bloeden. Hij moest het bloed laten opdrogen, de eerste 24 uur zijn handen niet wassen en er bepaalde gebeden “bijlezen”.

Elza Hendrickx, vrouw van “Milleke Smieres”.

Nu wil het toch wel lukken dat er in Nijlen nog een vrouw leeft die door Suske meermaals behandeld werd. Het gaat om Elza Hendrickx, vrouw van Milleke Smieres in de volksmond. Ze is abonnee van De Poemp en heeft mij dit verhaal verteld. Bij de behandeling moest Suske een emmer water hebben om zijn handen af en toe te bevochtigen en een paar handdoeken om zijn zweet af te vagen. Hij legde zijn hand op de zieke plek (de roos) en begon dan zo intens te “lezen” dat het zweet van zijn voorhoofd drupte. Hij kwam dagelijks op bezoek: de kwaal mocht niet verder naar het hart trekken, want dan kon je het wel vergeten. Elza kreeg dat het meest wanneer zij in verwachting was. De ziekte begon met een rode plek met een blaasje erop. Eenmaal genezen begon die plek te vervellen en kwam er nieuwe huid.

Suske Schriek deed dat allemaal “gratis voor niets”. Hij deed het gewoon om de mensen te helpen.

Flor Dieltjens.

Nijlense mastentoppenderogery

Op vraag van De Poemp wil ik graag mijn steentje bijdragen om een wel ongewoon en weinig gekend bedrijf te beschrijven, dat hier gevestigd was op het einde van de 19de en het begin van de 20ste eeuw. Het uitzicht van Nijlen was toen lang niet zoals vandaag. Een groot deel van ons dorp was dennenbos en veel Nijlenaars waren eenvoudige werkmensen en boeren.

Mastentoppenderogery van M. Jos. Kuypers.

Uit de verzameling postkaarten van Lode Van Dessel leenden we bijgevoegde foto van de gebouwen, genomen vanuit het zuiden en verzonden in 1904. Merk op dat ook de molen van het station erop te zien is.

Wat ik hier vertel, weet ik enkel uit verhalen van mijn vader. Via een vorige Poemp heb ik zelf pas vernomen dat het rond 1880 was dat Jozef Cuypers, mijn grootvader, een “mastentoppenderogery” heeft gebouwd, niet ver van het station, nu Jan Eduard Claeslaan 20.

Denappels of “mastentoppen” waren destijd in overvloed te vinden in vele Nijlense bossen. Om een centje bij te verdienen gingen de mensen “bollen” rapen en brachten ze naar grootvader. In de drogerij, waar het steeds heel heet moest zijn, werden de denappels dan uitgespreid op een soort verhoogd traliewerk. Door met deze roosters te schudden, vielen de gedroogde zaden door de tralies. Het was, aldus mijn vader, echt mooi

om te zien hoe die duizenden zaden in draaiende beweging neerdwarrelden. Minder mooi voor vader en zijn broers was misschien dat zij ‘s morgens vroeg uit de veren moesten om de ovens te stoken. De temperatuur moest immers op peil gehouden worden.

Wat rest anno 2003 van de Nijlense mastentoppenderogery uit de 19de eeuw.

De zaden werden opgevangen, verpakt en met de trein vervoerd, meestal naar bosbouwgebieden in Duitsland. De mensen kwamen graag de lege bollen terughalen om ze te gebruiken als brandstof in de kachel of de haard.

Het gebouw staat er nog steeds, al is het een paar keer verbouwd. De twee hoogste delen werden verlaagd en de schoorstenen afgebroken. Rond 1930 heeft mijn vader er een diamantslijperij in ondergebracht; die is intussen ook verdwenen. Nu dienen de gebouwen als garage en berging. Het enige overblijfsel van de drogerij is een halve rooster van de ovens die nu dienst doet als voetkrabber als we uit de tuin komen.

Zowat een eeuw geleden was er hier dus een merkwaardig bedrijf, waaraan ook uw groot- of overgrootvader misschien nog heeft meegewerkt. Ik hoop dat de lezer mijn bijdrage aan “ons collectief geheugen” interessant vond.

Angela Cuypers.

In de “molen” aan het station kan vandaag zowel gegeten als gedronken worden!

De Sint-Willibrorduskerk

Tweede aflevering :

Op zoek naar historische sporen in de 14de en 15de eeuw

De eerste kerk of kapel

Algemeen wordt aangenomen dat de eerste kapellen en kerken hier in onze streek opgetrokken waren in hout en leem. (Kessel, Grobbendonk, enz.) De bevindingen die men hieromtrent in Grobbendonk heeft opgedaan, geven ons een beeld van dergelijke bedehuizen en hun overgang naar een stenen kerkgebouw.

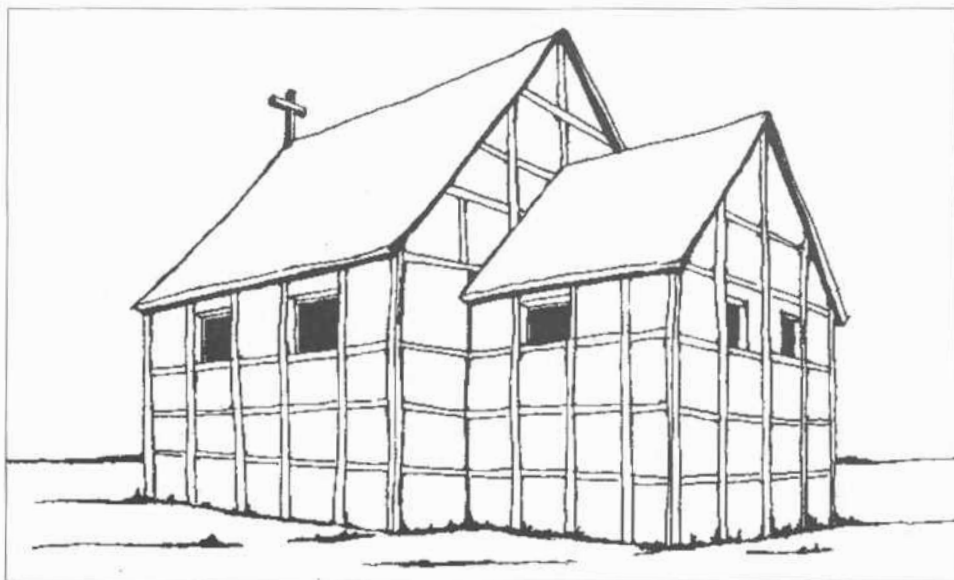
“Op het einde van de achtste of in het begin van de negende eeuw hadden de inwoners van Ouwen (Grobbendonk) ... een houten cultusplaatsje opgericht op de plaats van een oud Merovingisch grafveldje. In latere eeuwen moesten zij het nodig geoordeeld hebben het toen wellicht door ouderdom versleten gebouwtje door een stevige stenen constructie te vervangen. Een stenen kerkje, in staat de grillen van de seizoenen voor lange tijd te weerstaan, uiting ook van respect voor verpersoonlijkte krachten die het leven van de gemeenschap bepaalden.” De funderingen wezen uit dat dit kerkje niet in één keer gebouwd werd. In de eerste fase van dit stenen gebouw werd een vierkantig koor én de absis hiervan geënt op het schip van een houten kerkje. De oostgevel hiervan werd door een gemetselde muur vervangen. In een tweede fase werd het schip van de kerk, middenbeuk en twee zijbeuken gebouwd. De totale opper-

vlakke bedroeg iets meer dan 250 m², ruim voldoende voor een kleine gemeenschap van enkele honderden inwoners. Of misschien, zoals Van Dyck zich afvraagt, fungeerde dit kerkje wel voor de hele omgeving” zoals dit vaak in de beginperiode van het christendom in ons land het geval is geweest”. De datering ervan is moeilijk te bepalen. Onder de vloer van gestampte aarde werden in de onderliggende lagen fragmenten gevonden van Andennekeramiek. Deze komt voor in de elfde en twaalfde eeuw. Hieruit wordt afgeleid dat het kerkje dan ook in deze periode of iets later zou gebouwd zijn. (Van Dyck, Grobbendonk, p 116).

Historische sporen van onze dorpskerk in de 14de en 15de eeuw

“Over de bouwgeschiedenis van deze kerk (lees: over de kerk voor 1840) met oude oorsprong, die in de loop der tijden diverse veranderingen en reconstructies onderging, is weinig geweten. De toren en de eerste traveeën van het schip zouden volgens F. Donnet opklimmen tot de XVde eeuw...” (Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen, deel 13n, p. 353).

De samenstellers van de recente inventaris van onze dorpen hebben gewoon de zienswijze van F. Donnet overgenomen.

De vermoedelijke opbouw van het houten kerkje van Ouwen (Grobbendonk)

Zegt men hier nog "is weinig geweten", dan had dit moeten zijn: is helemaal, bij gebrek aan archiefmateriaal, niets geweten! We laten F. Donnet evenwel zelf aan het woord: "De vierkante toren... in eenvoudige, doch van lijnen zuiveren trant opgevat, draagt de kenmerken van den gotischen stijl der XVde eeuw en vormt in zijn geheel een treffend specimen van de landelijke bouwkunde". (1905) Hij spreekt zich evenmin uit over het kerkerschap. Hiervan meende hij dat de eerste drie vakken van de zijbeuken door vijf steunmuren gestut, "oud zijn". We mogen eruit afleiden dat hij er een kerk uit diezelfde periode in beschouwde. Hier stelt zich dan de vraag of dit wel de eerste stenen kerk van Nijlen was, want dat hier pas een stenen kerk in de 15de eeuw zou opgericht zijn, is wel vrij laat te noemen. Een Lierse bron, die men niet altijd als waarheidsgetrouw beschouwt, meende dat de stad Lier, toen de heidevlakten meer en meer bewoond werden, dankzij de Lierse schaapherders die hun schapen in de uitgestrekte heidevlakte lieten grazen, in Kessel en Nijlen tijdens de 14de eeuw kerken heeft laten bouwen. (kapelaan Bosquet)

Toren van het einde der 13de eeuw?

J.B. Stockmans, de man die de geschiedenis van onze gemeenten neerpande (1910), zag het als historicus helemaal anders. Volgens hem zou de toren van het einde der 13de, begin 14de eeuw dagtekenen. Ook in het kerkerschap waren volgens hem sporen van de middeleeuwse kerkelijke bouwkunde te zien n.l. in het hoogteverschil van de 'voeten' of de basis van de pilaren. Hij maakte de Nijlense dorpskerk dus minstens een eeuw ouder dan Donnet en de samenstellers van de huidige inventaris. Floris Prims (in 1930) zag er eveneens een oude constructie in. Volgens hem dateert de toren van het begin van de XIVde eeuw. Steunend op het weinige ar-

chief dat er voorhanden is, zou men deze mening kunnen delen om volgende reden. Veronderstellen we dat de oude kerk, die bijna tot in het midden van de 19de eeuw de dorpskerk van Nijlen was, zou gebouwd zijn in de 15de eeuw, dan rijst de vraag, in wat voor een kerkje zouden dan de Nijlenaars tijdens de 14de eeuw hun kerkdiensten gevierd hebben toen Joannes Prepositi of Jan (de) Proost, want zo luidde in feite zijn Vlaamse naam, hier in 1322 pastoor was? Het is toch een feit dat er toen al in vele dorpen van de omgeving kerken in duurzaam materiaal stonden. Was Johannes Prepositi, "curatus de Nila" of pastoor van Nijlen, de eerst gekende pastoor hier, de bedienaar van een deegelijke stenen kerk? Moeilijk te beantwoorden, maar door vergelijking met de naburige dorpen menen we deze vraag toch positief te moeten beantwoorden. In die tijd stonden er o.a. in onze naburige dorpen al heel wat kerken in steen zoals o.a. reeds aangetoond in Grobbendonk en in Kessel, waar in de huidige dorpskerk nu nog het zaalkerkje van circa 1300 te herkennen is. De toren en de middenbeuk van de in mei 1940 gedynamiteerde kerk van Bevel zouden eveneens van circa 1300 dateren. Verder stonden hier in onze omgeving nog heel wat oude kerken, zoals in Berlaar, Broechem, enz. Mogen we hieruit dan niet met reden aannemen dat in Nijlen eveneens een waardig kerkgebouw in steen stond?

Het oudste gedeelte van de eigenlijke kerk

Volgens studiebureel A.M. Consult dat in 1997 een studie in opdracht van de kerkfabriek uitvoerde, dateren de eerste vier traveeën, het oudste gedeelte van de huidige kerk, van de tweede helft van de 14de eeuw. De toren evenwel zou iets minder oud zijn, n.l. van het einde van de 14de eeuw.

Om de bouwperiode van een gebouw, hier de Nijlense dorpskerk,

te kennen, zou men moeten kunnen steunen op oude kerkrekeningen of documenten van de parochie of die van de tiendenheffers, in dit geval Tongerlo en het O.-L.-Vrouwkapittel van Antwerpen. Ook bepaalde stijlkenmerken kunnen wijzen naar een bepaalde periode, maar die waren waarschijnlijk niets- of weinigzeggend toen Donnet, Stockmans, Prims en anderen hun zienswijze neerpanden. Wat parochiearchieven van voor de 17de eeuw betreft, is Nijlen bepaald zeer arm te noemen. Dorps-, kerk- en H.-Geestrekeningen vangen pas aan in de loop van de 17de eeuw, eeuwen te laat om met zekerheid iets over de bouwperiode van de kerk te vernemen. Ook de eenvoudige bouwtrant van de toren, die blijkbaar weinig of geen veranderingen in de loop van zijn bestaan gekend heeft, laat moeilijk toe, zoals we boven reeds aangetoond hebben, om tamelijk nauwkeurig te bepalen hoe oud hij juist is. Volgens architect Berckmans zou de kerk zoals hij die gekend heeft zeker voor 1500 gebouwd geweest zijn. We spreken dan van het kerkgebouw dat hier stond tot in het jaar 1840.

In 1566 brak de beeldenstorm los. Datzelfde jaar reeds moesten onze Kempense kerken eraan geloven. Over deze ongeluksperiode hebben we het in de volgende Poemp.

Frans Lens.

Het kerkplein anno 2002.

Weer oorlog

Toen Duitsland tijdens de tweede wereldoorlog België andermaal binnenviel, waren er van Bevel 66 jongemannen onder de wapens. De oudste was Flor Schellens, handelaar in spek, toen wonende Heikant C 19/1. De jongste was Frans Gerits van de Kesselsesteenweg A2. Zijn vader was nog soldaat geweest in de eerste wereldoorlog. Van die 66 is slechts één niet teruggekeerd. Spijtig genoeg sneuvelde Albert Hoes te Merelbeke op 21 mei 1940. Van de 65 overigen zijn er 37 spoedig terug naar huis kunnen komen. Iets later volgden zeven anderen, omdat ze uit Frankrijk kwamen. Van de 21 die in Duitse kampen gevangen zaten, kwam eerst Albert Verbist terug thuis op 28 september 1940. De laatste was Alfons Op de Beeck (Fonne van de sjotter) op 28 maart 1941.

Lijst van de 21 Bevelse krijgsgevangenen

<u>Naam en voornaam</u>	<u>Thuis gekomen op</u>	<u>Toenmalig adres</u>
Verbist Albert	28.09.1940	Heikant C39
Tops Frans	idem	Heikant C58
Van Dyck Jozef	idem	Dorp A 75/1
De Doncker Gommair	idem	Heikant C30
De Rydt Florent	08.12.1940	Heikant C24
Gerits Frans	idem	Dorp A2
Van Assche Victor	15.12.1940	Nijlensestwg B11
De Win Jozef	10.01.1941	Nijlensestweg B19
Van Regenmortel Victor	idem	Dorp A12
Van den Eynde Edmond	12.01.1941	Heikant C38
Lieckens Emiel	17.01.1941	Dorp 58/3
Goormans Petrus	19.01.1941	Heikant C43
Peeters Jozef	24.01.1941	Nijlensestwg A 29/1
Torfs Eduard	16.02.1941	Heidestraat B 38
Torfs Denis	20.02.1941	Schooldijkstraat B22
Van Herck Jan	22.02.1941	Heikant C7
Keulemans Andreas	01.03.1941	Heikant C40/2
Bruyndonckx Jules	idem	Heikant C30
Vervoort Ernest	idem	Heidestraat C27
Ooms Jan-Baptist	26.03.1941	Nijlensestwg A29/1
Op de Beeck Alfons	28.03.1941	Nijlensestwg B19

Glukkig heeft geen enkele van hen lange of blijvende letsels opgelopen. Wie in Duitsland bij een particulier of een boer tewerkgesteld was, kwam er nog het beste

vanaf. Die had voldoende eten. Erger was het voor hen die in de kampen verbleven of voor het Duitse leger moesten werken: die kregen slechts de minimum-rant-

soenen die door de oorlogsconventie voorzien waren.

Ik behoorde bij de 21 die het statuut kregen van zes maanden krijgsgevangene. We bekwamen een dotatieboekje en gratis vergoeding voor dokters- en apothekerskosten bij ziekte - in zoverre die officieel waren voorgeschreven.

Van deze krijgsgevangenen heeft Ernest Vervoort, die op een hoeve moest werken, toch nog enkele goede herinneringen aan zijn verblijf in Duitsland bewaard. Na de oorlog is hij die mensen nog gaan bezoeken en tot aan hun dood heeft hij met hen briefwisseling gevoerd. Anderen waren niet zo gelukkig. Ze hebben veel koude geleden, moesten in steengroeven of in legerdepots werken en hebben daaraan geen goede herinneringen overgehouden.

In de kampen en op de "Arbeitsplatz" kregen de gevangenen een kleine vergoeding voor het werk dat ze er deden. Het was "Lagergeld" ofte kampgeld, dat daar alleen geldig was voor de aankoop van sigaretten en andere kleinigheden.

Hoofdingang
van het kamp Stalag I

Mijn kamp in Oost-Pruisen

Ik heb bijna 9 maanden in Oost-Pruisen verbleven. Nu is dit deel in het noorden Russisch en in het zuiden Pools grondgebied. In oktober daalde de temperatuur daar 's nachts al tot min 20 graden. Maar er was geen wind, dus droge koude. Ondanks onze schamele soldatenkledij konden we de koude

verdragen mits wat beweging. En sneeuw dat daar lag! In kamp I A^(*) moesten Poolse krijgsgevangenen regelmatig de sneeuw van de barakken scheppen om instortingen te vermijden. Toen ik half januari 1941 uit Insterburg, nu het Russische Czerniakowsk, naar huis mocht komen, lag de sneeuw zo hoog dat we er met moeite konden overheen kijken. Wat we toch allemaal moesten meemaken!

Eerst was ik daar op een "Arbeitsplatz" afgezet, op een grote stadsboerderij op Drebolinen, een gehucht van Insterburg. De boerderij had 200 Morgen grond, de boer heette Burgdorf. Hij werkte met eigen personeel. Dat woonde in lage huisjes nabij de hoeve. Het volk daar had geen andere keuze dan voor de boer te werken. Het was een duidelijk onderontwikkeld volkje dat 's zondags wat muziek maakte op een harmonica of mandoline. Merkwaardig was ook dat zij hun doden begroeven in de tuin achter hun huisje. Met grote ogen keken ze naar ons en de Poolse werklieden die daar zogezegd "vrijwillig" kwamen werken.

Slapen zonder broek en schoenen

Wij sliepen in een soort barak op een houten staketsel in de tuin. 's Avonds kwam de wachtman, een oudere Duitse soldaat, onze broek en onze schoenen halen. Dan pas mochten we ons neerleggen om te slapen. Iedereen was daar streng voor ons. We mochten er amper met hen praten. De boer had een zoon gehad, een piloot, die boven Warschau neergeschoten werd tijdens de veldtocht tegen Polen.

Het 12-tal Belgische gevangenen moest daar bieten planten, hooien, bomen omhakken... Volgens de boer presteerden we echter niet genoeg, zodat we na drie weken verplaatst werden naar een "Arbeitsplatz" in de stad Insterburg. Het was een groot, pas gebouwd complex voor het leger ("Heeresverpflegungsamt"), waar

alle soorten voorraden lagen opgeslagen voor de bevoorrading van de Duitse troepen die daar verbleven of er verwacht werden.

Daar ik nogal goed Duits sprak, heb ik daar soms ook wel eens een goed jobke gekregen: sorteren van leeg goed, voorraden van etenswaren klaar maken voor de troepen, een enkele keer in de legerbakkerij wat kuiswerk doen, enz. Meestal echter was het hooi en stro in ballen persen en die dan stapelen, turfbalen lossen, enz.

We sliepen op houtwol in een leegstaande garage van de Zietenkazerne III en kregen slechts het schamele krijgsgevangenerantsoen te eten. 't Was een afwisselende dienst, maar steeds hard werken. En op 't laatste hebben we, vooraleer we gerepatriëerd werden, veel kou geleden.

Pakjes van thuis waren schaars en de inhoud ervan was zeer beperkt. Er mochten b.v. geen eetwaren inzitten, wèl wat chocolade en sigaretten.

Af en toe gaf men er ons een brochure te lezen die door ons vaderland werd uitgegeven. Ze heette "Le trait d'union", was in het Frans gesteld en bedoeld als stem uit het vaderland voor hen die ver van huis zwaar beproefd tewerkgesteld waren. Geen enkele Vlaamse publicatie heeft ons daar ooit bereikt. We hoorden er Duits en Frans. De Vlamingen praatten ondereen Vlaams. Niet meteen een gezellige sfeer.

Wie ziek was, werd, na een plaatselijke rust, naar het Duitse hospitaal in de Zietenkazerne I gestuurd, waar een gevangen Poolse dokter van dienst was. Ik ben er ook eens geweest. Hij sprak Duits en Frans. Hij liet me twee nachten in het hospitaal opnemen. Daarna werd ik weer naar het werk gestuurd, maar ik had wel drie dagen "Schonung" ofte verlof bijgekregen. Die drie dagen heb ik met Duitsers op de "Lagerpost"

moeten werken: brieven en pakjes die van Polen kwamen triëren. Ik heb er wat beter eten gekregen, tot dat ik weer in het gareel moest.

Met Kerstmis mochten we naar de kerk in de stad. Er was een mis in het Latijn en een preek in het Frans door een aalmoezenier van het Belgisch leger.

De "kaart van krijgsgevangene" van Jozef Peeters

Terug naar huis

Omstreeks die tijd was er weer eens spraak van terugkeren naar huis. Begin januari 1941 was het dan zover. We mochten per trein, in beestenwagens, naar het hoofdkamp Stalag IA. Na twee weken werd met een taalexamen onderzocht of we Vlamingen waren. Dan werden we afgezonderd en op transportlijsten ingeschreven. Op 20 januari 1941 mochten we vertrekken in oude, versleten Franse wagons. Ditmaal waren we echter goed voorzien van brood en toespijs. De reis verliep overigens zeer slecht. De tweede morgen reed in een sneeuwstorm in het station van Isenbittel-Gifhorn een goederentrein achteraan in op onze trein. Resultaat : 97 doden en vele gewonden. Daar stierf b.v. ook Jos Gios uit Grobbendonk. >>>

Na een halve dag oponthoud kregen we een plaats in nieuwere "Schnellzug"-wagens. Zo bereikten we Antwerpen op 23 januari 1941. Daar kregen we bij onze vrijlating in het station een Duitse "Entlassungsschein" van het "Oberkommando".

Ik heb mij op het gemeentehuis van Bevel gemeld op 24 januari 1941. Ik kreeg er 15 zwarte broodzegels naast de gewone rantsoeneringszegeltjes.

Na de oorlog werden we verere-merkt met een herinneringsmedaille en een medaille van krijgsgevangene.

Dit is mijn laatste bijdrage over twee oorlogen in onze streek. Ze werd wat persoonlijk. Ik was zeer tot mijn ongenoegen in Duitsland. Hoewel er ook goede mensen en aangename gebeurtenissen waren, naast andere die we best vergeten. Hopelijk wordt het hier nooit meer oorlog!

Jef Peeters.

8469

ENTLASSUNGSSCHEIN

BEWIJS VAN ONTSLAG — CERTIFICAT

Der belgische Kriegsgefangene.....

Name:PEETERS.....JOZEF.....

ist auf Befehl des Oberkommandos der Wehrmacht in seine Heimat entlassen.

Wohnsitz (woonplaats, domicile):.....BEVEL.....

Beruf (beroep, profession):AUTOFUHRER.....

De "Entlassungsschein" waarmee Jozef Peeters naar Bevel, seine Heimat, kon weerkeren.

(*) Stalag I A was te Stablack in Oost-Pruisen gevestigd. Oorspronkelijk was het een kamp voor Poolse gevangenen. De gevangenen van dit kamp werden in het noordelijk deel nabij Litauen tewerkgesteld. Het kamp herbergde ongeveer 23.000 Belgen, tot begin 1941 de Vlaamse krijgsgevangenen naar huis mochten terugkeren. Na juni 1941 werden er

Russen in ondergebracht.

De werkkampen waren genummerd. De zone Insterburg had nummer 16. Stalag I A werd door het Rode Leger na harde straatgevechten ingenomen in oktober 1944 (en ze zitten er nog altijd). De krijgsgevangenen konden terug naar huis. Die laat-gerepatrieerden hebben begin 1945 nog veel geleden...

MENSEN AAN DE ROEMP

Ere - Voorzitster:

Mevr. Julia Van Camp - Maes, A. Bergmannlaan 5,
2500 Lier - Tel. 03.488.03.56

Jos Bastiaens, Binnenhof 4, 2560 Bevel
Tel. 03.481.81.90

Hypoliet Budts, Guido Gezellestraat 47, 2560 Nijlen
Tel. 03.481.69.27

Walter Caethoven, Zandvekenvelden 12A
Tel. 03.481.85.70

Hendrik Claes, Heibloemstraat 81 - Tel. 03.481.82.58

Flor Dieltjens, Grobbendonkseweg 11 - T. 03.481.70.41

Herman Engels, Kesselsesteenweg 35
Tel. 03.481.84.11

Frans Lens, Berlaarsesteenweg 51 - Kessel
Tel. 03.480.04.81

Jef Peeters, Nijlensesteenweg 53, 2560 Bevel
Tel. 03.481.95.99

Rosette Rymenants, Spoorweglei 14 - Tel. 03.481.65.79

Jos Thys, Kapellebaan 32 - Tel. 03.411.21.98

Pol Van Camp, Nonnenstraat 56 - Tel. 03.481.85.62

Ludo Van Gestel, Spoorweglei 16 - Tel. 03.481.85.47

Volkscultuur is grijs maar springlevend!

Vlaanderen telt 1.500 verenigingen die zich met volkscultuur bezig-

houden. Tienduizenden mensen, hoofdzakelijk 55-plussers, werken actief mee aan tijdschriften over familie- en heemkunde, inventariseren oude ambachten, doen aan lokale archeologie. Volkscultuur torst misschien een stoffig imago,

maar de cijfers tonen een springlevende sector, aldus bericht De Standaard van 04.01.2003.

Verenigingen die zich inlaten met volkscultuur tellen liefst 166.000 leden, onder wie 11.000 actieve leden.

Er waren eens grote gezinnen (2)

Talrijk waren de reacties op de foto van 39 moeders met 10 en meer kinderen, verschenen in Poemp 38. Ondanks onze lange zoektocht naar de namen van de dames, hadden wij bij het verschijnen van Poemp 38 de namen van vijf moeders nog niet kunnen achterhalen.

Waarom dankzij enkele trouwe lezers kunnen wij nog twee namen aan de lijst van Poemp 38 toevoegen:

- eerste rij, zittend van links naar rechts :

nr. 1 : Fien Van Brandt, vrouw van August Govaerts (Rapes);

(De nrs. 2 en 10 zijn nog onbekend.

Nr. 10 zou de moeder van Sille van boer Kees zijn.)

- tweede rij, van links naar rechts :

nr. 8 : Florentina Laenen, vrouw van Arthur Bernaerts;

nr. 13 : nog onbekend.

Graag zouden wij alle moeders van de foto kennen. Daarom nogmaals een oproep tot medewerking.

Het gezin Seppe en Mel De Doncker

Sinds de stichting van onze heemkring zijn er in De Poemp al heel wat bijdragen verschenen gewijd aan Nijlense groeperingen en bekende Nijlenaars. Denk maar aan "poempiers", voetballers, turners, wielrenners, oudstrijders, schoolmeesters en -juffrouwen, wielertoeristen, Jan-Eduard Claes (pionier van de Kempense diamantnijverheid), Gust Hermans (kunstsmid), pastoor Emiel De Deyne en onze betreunde stichter meester Van Camp. Wij willen hun namen bewaren voor het nageslacht. En waarom zouden wij dan ook niet het wellicht grootste Nijlense gezin uit de 20ste eeuw in onze Poemp vereeuwigen? Wij hebben het over het gezin van Seppe en Mel De Doncker.

Negentien namen!

In overleg met de nog in leven zijnde kinderen vermelden wij de personen met de namen waarmee ze door hun generatiegenoten en familie werden aangesproken.

Als eerste : Mel Helsen, moeder van dit grote gezin (Op de foto in Poemp 38, van links naar rechts: 6de op de eerste rij) werd geboren te Nijlen in 1879.

Vader Seppe De Doncker was ook een rasechte Nijleenaar, geboren in 1875.

Mel en Seppe beloofden elkaar eeuwige trouw in het jaar 1900. Reeds in 1901 werd het eerste kind van

het jonge gezin geboren. Het gezin zou aangroeien tot in 1925. In die tijdspanne van een kwarteeuw werden liefst 17 kinderen geboren. En door moeder Mel werd zowel het eerste als het laatste met vreugde begroet.

Van Oud Kromhout naar Ophoven

Seppe was van boerenafkomst, Mel niet. Toch startte Seppe in zijn trouwjaar 1900 een kleine boerderij, "het oud Kromhout", op de Herenthoutsesteenweg. In 1909 - het gezin telde toen al zeven kinderen - hadden Seppe en Mel de kans de ouderlijke boerderij

"Ophoven" aan de Kesselsesteenweg, waar Seppe geboren was, over te nemen. Deze hofstede wordt vandaag bewoond door landmeter en Poempbestuurslid Herman Engels.

Tachtig jaar wel en wee

Seppe en Mel boeren tot in 1939 op "Ophoven". In dat jaar werd Seppe 64 jaar, Mel 60. Toen verhuisde het ondertussen reeds verkleinde gezin naar het huis dat gebouwd werd door Jan-Eduard Claes, een paar honderd meter verder op de Kesselsesteenweg. Dat was een stevig burgershuis met grond, zodat er ook geboerd kon worden. In dat huis overleden beide echtelieden op tachtigjarige leeftijd : Seppe in 1956, Mel in 1960.

Het leven van zo'n gezin verliep niet altijd zoals het gepland werd. Geluk en tegenspoed wisselden elkaar af. Twee wereldoorlogen meemaken in je leven, een groot gezin opvoeden, het is niet voor iedereen weggelegd. Maar Seppe en Mel hebben het toch maar gedaan.

Zij hebben niet met alle kinderen geluk gehad. Zo kwam Louis, de achtste in de rij, op tweejarige leeftijd terecht in een waterput waarin het voeder voor de dieren werd gewassen en waarin dennenpalen lagen te wateren (om ze duurzamer te maken). Kleine Louis was nog niet zo goed te been, kwam ongelukkig met het hoofd tussen twee sparren terecht en verdronk. De vijftiende geborene, Jef, overleed eveneens, nauwelijks 10 dagen oud. Waaraan heeft men nooit precies geweten.

Lees verder blz. 10 >>>

Het gezin Seppe en Mel De Doncker

Foto genomen in 1925.

We herkennen van voren naar achteren en van links naar rechts:

Iste rij : Fonne, Jeannette, vader Seppe, Stans, moeder Mel, op de schoot Jef, Gusta; 2de rij : Lin, Roos, Sus, Marie, Gommer, Karel; achteraan : Mathilde, Gust, Jan en Wis.

Foto genomen rond 1950.

We herkennen van voren naar achteren en van links naar rechts:

Iste rij : Jeannette, Gusta, vader Seppe, moeder Mel, Jef, Stans; 2de rij : Jan, Gust, Mathilde, Gommer, Marie, Sus, Roos; achteraan : Fonne, Lin, Karel, Wis.

Kaarten en feesten

Zoals gezegd, verdrietige en gelukkige dagen wisselden mekaar af. De De Donckers waren verwoede kaarters. Er werd dan ook steeds uitgekeken naar de zondagnamiddagen. Dan waren ook nog burens

en vrienden welkom in het grote huis, zodat er bijwijlen vier tot vijf kaartpartijen aan de gang waren. Maar ook voor feesten en lekker eten hadden Seppe en Mel van niemand wat te leren. Bij hun vijftigste huwelijksverjaardag in 1950 werden familie en vrienden uitge-

nodigd in een prachtige spiegeltent. De Nijlense harmonie bracht een serenade voor de jubilarissen en er werd gedanst en gefeest tot in de vroege uurtjes.

Wie nog blijft...

Na het overlijden van Mel en Seppe bleven Lin, de 10de geborene, en Fonne, de 12de, achter op de boerderij. Lin was toen al gehuwd met Frans Van Gorp. Fonne daarentegen is vrijgezel gebleven. Sus, Fonne en hun broer Gust zijn de enigen van de zeven broers die de boerenstiel verder uitgeoefend hebben. Van de 8 meisjes kwamen er via hun huwelijk ook in de boerenstiel terecht. Jeannette, de 13de in de kinderrij, week zelfs naar Frankrijk uit om daar te gaan boeren met haar West-Vlaamse echtgenoot. Van het grote gezin De Doncker zijn Gusta (geboren in 1920), Stans (geboren in 1923) en Jef (geboren in 1925) in 2003 nog in leven.

De kleinkinderen

De familie De Doncker - Helsen heeft ondertussen gezorgd voor 40 kleinkinderen, van wie nog 38 in leven zijn. Zij laat dus een duidelijk spoor na in onze dorpsgeschiedenis. Er zou een dik boek kunnen geschreven worden over de tachtig jaren van Seppe en Mel in Nijlen. Zij zijn er in ieder geval in geslaagd in wel en wee een hecht gezin uit te bouwen.

Ondertussen is wel een en ander veranderd in onze gemeente. De huidige generatie levert prestaties die vijftig jaar geleden niet voor mogelijk werden gehouden. Wie het gelukkigst was, blijft echter ook na dit verhaal een open vraag. Uit gesprekken met zonen of dochters van grote gezinnen hebben wij in elk geval steeds mogen vernemen dat hun kindertijd een gelukkige tijd was. Waarvan bij deze akte voor het nageslacht!

Hypoliet Budtz.

Met onze hartelijke dank aan de kinderen De Doncker, in het bijzonder aan Jef, voor de onmisbare medewerking.

De pastoor van Nijlen schrijft een borgbriefje

Ook in het Nijlen van halfweg de 17de eeuw zorgde men voor de arme, behoeftige mens. De instelling die hier zorg voor droeg noemde men de H.-Geesttafel, in de volksmond 'armentafel'. De functie van zo'n Heilige-Geesttafel was hulp bieden aan noodlijdenden, vondelingen en wezen. Aanwijzingen over het bestaan van deze armentafels vindt men terug tot in de 13de eeuw. De hoofdopdracht van zo'n armentafel was sociale ondersteuning geven. Aan armen, zieken en ouderlingen zonder inkomsten werden voedsel en kleding gegeven, ja, soms een beetje geld. Wezen en vondelingen werden door deze armentafels uitbesteed bij gezinnen. Hoogstwaarschijnlijk is onze Nijlense Inneke Hendrickx een wees.

In geval van overlijden van een lid van de armentafel werd de begravenis door de Heilige-Geesttafel betaald.

Ook voor onderwijs werd gezorgd. De inkomsten van de schoolmeesters bestonden toen voor een groot deel uit de bijdragen die de ouders der leerlingen betaalden voor het onderricht. Om gratis les te geven aan arme kinderen betaalde de Heilige-Geesttafel jaarlijks een vastgestelde som aan de onderwijzer. Hetzelfde gebeurde voor de vroedvrouw, die zo gratis haar diensten kon verlenen aan de armen. Dronkaards, lediggangers, gokkers en bedriegers werden uitgesloten van de armentafels. Het was immers hun eigen schuld dat ze gebrek leden...

Om dit alles te bekostigen beschikte de Heilige-Geesttafel over inkomsten veelal afkomstig van schenkingen. De zorg voor al de inkomsten en uitgaven van de armentafel werd toevertrouwd aan twee Heilige-Geestmeesters, die verkozen werden voor een jaar. Zij

De borgbrief van 1667.

legden de eed af in handen van de pastoor. Maar al snel bemoeiden de 'wereldlijke' overheden zich met die benoemingen, want er kleefde macht en hoog aanzien aan het ambt van H.-Geestmeester. Zo ontstond soms een alternerend benoemingsrecht: het ene jaar benoemde de pastoor, het volgende jaar de dorpsheer of schepenen.

De bovenstaande brief bevindt zich in het Rijksarchief van Antwerpen in het aldaar bewaarde kerkarchief van Gestel. Je kan deze brief nr. 185 terugvinden bij de 'ingekomen' borgbrieven (1640-1676).

Transcriptie

- 1 Ingevolghe van den borght brief voor Dirick Hendrickx
- 2 gehauwelijckt met ienneken nyuens voor den last alleen
- 3 die van dit hauwelijck soude mogen overkomen aen den
- 4 h. Geest van gestel consenteren wij onderschreven heer
- 5 pastoor ende adriaen seysens h. Geestmeester van Nijlen voor
- 6 de helft van den last die van dit

hauwelijck is achtergebleven

7 te weten van een meijcken Ienneken Hendrickx om de helft

8 van desen last te draegen, geven t'saemen last aen den

9 temporelen h. Geestmeester van Gestel om het selve kint ten

10 besten profijt uijt te besteden belovende daer voor de helft

11 van desen laste te betaelen en te voldoen actum den achtsten

12 ianuarii sesthienhondert seven en sestigh

Ignatius Van Meerbeeck pastoor nijlen

Adriaenus Seyssens

nota :

Volgens 'Stockmans' begon de Nijlense herderlijke loopbaan van pastoor Van Meerbeeck pas in 1673. Hier ondertekent de pastoor een borgbrief op 08 01 1667. Waar zit hier de fout ?

Samenvatting van bovenstaande ingekomen borgbrief: zie blz. 12.

Samenvatting van de borgbrief van 1667

De pastoor en de H.-Geestmeester van Nijlen verlenen hun goedkeuring aan de borgbrief voor het dochttertje Inneken uit het gezin Hendrickx-Nuyens, die naar Gestel verhuist. Zij verbinden zich tegenover de H.-Geesttafel van Gestel om borg te staan voor de helft van de onkosten en dit ten belope van maximum 150 guldens. Zij verzoecken de tijdelijke H.-Geestmeester van Gestel bij de uitbesteding van dit kind de andere helft van de onkosten voor zich te nemen.

Luc Anthonis.

Bibliografie

Geschiedenis der gemeenten Kessel, Nijlen, Emblehem en Gestel door J.B.Stockmans.

De Duffelse H.-Geesttafel door gemeentearchivaris Frank Keersmaekers

Laten wij gedenken...

• Na een leven vol toewijding werd op 23 september 2002 mevrouw Maria Colen in Gods oneindige liefde opgenomen, zo zegt het overlijdensbericht. Maria zal onze lezers beslist bekend zijn als gedreven onderwijzeres aan de Gemeentelijke Jongensschool van Nijlen. Zij was gehuwd met Jos Wuyts en was de bezielende kracht van bakkerij 't Klokje.

• Josephina Thys werd in 1903 geboren in Heist-op-den-Berg, maar werd reeds in haar jeugd Nijlenaar. De Poemp had haar graag gevierd als eeuweling. Helaas, het heeft niet mogen zijn. Verwickelingen na een valpartij brachten ons erelid uiteindelijk in het rusthuis van Wiekevorst, waar zij op 28 september 2002 overleed.

• Op 14 januari 2003 ging ons medelid Gerarda Horemans van ons heen. Gerarda werd op 27 augustus 1938 te Nijlen geboren. Zij nam onder meer graag deel aan onze ontmoetingsdagen en bezorgde ons een eigen "Nijlens woordenboek".

Laten wij deze lieve mensen in blijvende vriendschap gedenken.

Huwelijksaanzoek per notarisakte

Tussen de gewone verkopeningen van huizen, gronden, meubelen, klederen en "graenen te velde staende", die de hoofdbrok van de notariële akten uitmaken, treffen we af en toe een document aan dat door zijn inhoud als het ware een lichtpunt vormt tussen de droge opsommingen van de andere akten. Het contrast tussen de inhoud en de notariële stijl maken deze akten tot pareltjes voor een onderzoeker met oog voor het detail en de menselijke achtergrond van dergelijke teksten. Vooral in een familiegeschiedenis komt het anekdotische ervan het best tot zijn recht. Hier een voorbeeld dat we bij notaris Balthazar Francis Gepts (notaris te Nijlen 1764 - 1779) vonden.

"Ten versoecke van Adriaen Cambre hebbe ick Balthazar Franciscus Gepts als openbaer Notaris bij haere Majesteijts Souv. Raede van Brabant geadmitteert tot Nijlen residerende mij getransporteert op 19 mej 1767 ten woonhuijse van Paulus Bastiaens ende aen hem rechtelijck afgevraeght oft aen hem liefde Joanna Elisabeth Bastiaens sijne dochter ten houwelijck te geven aen den voors. Adriaen Cambre om met haer te trouwen, den welcken mij voor antwoord heeft gegeven dat sijne voors. dochter noijt aen hem gevraeght en heeft en als sij 't sonder ons connen doen dat sij trouwen, welke antwoord hebbe aengenomen voor refues ende hebbe geprotesteert van costen, schaden ende interesten die sij hebben geleden ende noch sullen comen te lijden, om etc."

Quod Attestor - B. Fr. Gepts Nots - 1767

"Ten versoecke als boven hebbe aen den voors. Paulus Bastiaens gerepeteert de voors. afvraginge ende heeft mij geantwoort t'selve als boven en de voeghde daer bij dat hij sijnen eedt daer op sal doen

dat sijne dochter noijt aen hem gevraeght en heeft om met den voors. Adriaen Cambre te trouwen, welke antwoorden hebbe aengenomen voor refues ende geprotesteert als boven. Actum Nijlen ten woonhuijsse van Paulus Bastiaens desen 21-en mej 1767" Quod attestor B. Fr. Gepts Nots 1767

Uit begrijpelijke nieuwsgierigheid zijn we natuurlijk eens in de parochieregisters gaan neuzen om de afloop van deze geschiedenis te kennen, en ja hoor, Adriaan Cambre huwde te Nijlen op 15 juni 1767, een kleine maand na dit officiële aanzoek, met Joanna Elisabeth Bastiaens, geboren te Nijlen op 7 april 1744 als dochter van Paulus Bastiaens en Joanna Van Hove. Adriaan zelf was geboren te Nijlen op 18 december 1736 als zoon van Petrus Cambre en Maria Dijkmans.

Waarom vader Bastiaens de toelating voor het huwelijk van zijn (voor de toenmalige begrippen) nog minderjarige dochter weigerde, is ons niet duidelijk geworden. Het negatieve antwoord is des te meer verwonderlijk, daar een jongere broer van Adriaan Cambre, Frans (°Nijlen 5-12-1741) op 24 februari van datzelfde jaar 1767 reeds gehuwd was met een jongere zuster van Joanna Elisabeth, nl. Maria Elisabeth Bastiaens (°Nijlen 4-4-1746). Natuurlijk was Adriaan bijna 9 jaar ouder dan zijn aanstaande bruid, doch dat kan o.i. geen onoverkomelijk bezwaar geweest zijn, terwijl de familie Cambre reeds door een eerste huwelijk als aanvaardbaar beschouwd werd.

Wat er ook van zij: zoals in een sprookje trouwden Adriaan en Joanna Elisabeth uiteindelijk in juni, leefden lang en hadden vele kinderen (9! - allen geboren te Nijlen tussen 1768 en 1782).

J. Smits - Vlaamse Stam.

Een bleef in Harderwijk

In Poemp 36 schrijft Jos Thys over het leven in het “Belgenkamp te Harderwijk” tijdens de “Grote Oorlog 14-18”. Hij vroeg of er nog andere Nijlenaars in het kamp van Harderwijk verbleven hadden. In “Sprokkels uit Bevel, Kessel en Nijlen” lezen wij dat er een Frans Faes in Holland gestorven is. Zou deze man ook in het Belgenkamp van Harderwijk verbleven hebben, vroegen wij ons af.

Bezoek aan Harderwijk

Bij een bezoek aan de oude Hanzestad Harderwijk liep ik even binnen in het “Veluws Museum”. De bezoeker krijgt er op enkele vierkante meters een indruk van het leven in een interneringskamp voor Belgische soldaten tijdens de eerste wereldoorlog. Naast foto's toont een maquette hoe het kamp eruitzag. Toen ik aan de bediende vroeg of ze wist waar in de stad het kamp moest gesitueerd worden, antwoordde ze mij met “een goeie vraag”. Ze wist mij alleen te vertellen dat er op de stedelijke begraafplaats ook een Belgisch militair ereveld was.

Ereveld

Dit ereveld telt 225 graven van Belgische militairen uit de eerste wereldoorlog. Zij waren in oktober 1914, na de val van Anwerpen, met 33.000 wapenbroeders uitgeweken naar het neutrale Nederland om aan Duitse krijgsgevangenschap te ontsnappen. In Nederland werden ze volgens de regels van de Internationale Conventie van Den Haag ontwapend en geïnterneerd. Ruim 25.000 van hen werden ondergebracht in kazernes en tentenkampen in de gemeenten Amersfoort en Harderwijk, anderen in Loosduinen bij Den Haag, in Gasterland, Leeuwarden, Assen, Kampen, Zwolle en Heist. Enkele honderden Belgische militairen stierven tijdens hun Hollandse

interneringsjaren onder andere als gevolg van een Spaanse griep epidemie in de zomer van 1918. In 1960 werd in gemeenschappelijk overleg tussen de Belgische regering, de Nederlandse Oorlogsstichting en de gemeente Harderwijk besloten hen op een gezamenlijk ereveld bijeen te brengen. De keuze viel op Harderwijk, omdat op deze rustplaats al Belgische slachtoffers een laatste rustplaats hadden gevonden. Ter nagedachtenis van 124 doden die men niet meer herbegraven kon, is er een herdenkingsmonument opgericht waarop hun namen vereeuwigd staan.

Nijlenaar in Harderwijk

Tussen de graven vond ik er een met de naam Alfons Faes. Zou dat de Frans Faes uit het boek Sprokkels zijn? Wie was deze man, wie was zijn familie? Alfons Faes was de derde zoon uit een gezin met 9 kinderen. Zijn vader was Petrus Louis Faes, landbouwer en zijn moeder Sophia Lieckens. Alfons werd geboren te Nijlen op 1 november 1884. Hij huwde in Morkhoven op 29 april 1912 met Hendrica Antonia Deckers, geboren te Morkhoven op 29 juni 1885. Na hun huwelijk gingen ze in Morkhoven wonen. Alfons wordt opgeroepen om het vaderland te verdedigen, en is een van de duizenden die in Nederland verzeild geraken. Zijn vrouw, die in verwachting is, gaat hem achterna en zo wordt hun eerste zoon Jozef Alfons op 25 november 1915 in Tilburg (Nederland) geboren. Ze blijven in Nederland: hij in verscheidene interneringskampen, zij steeds in de buurt van het kamp. Op 3 mei 1917 wordt Ludovicus Frans geboren in Mirus Bakhuisen, Nederland. In die tijd verblijft Alfons in het kamp van Gaasterland, waar hij wordt getroffen door de Spaanse griep. Hij overlijdt op 2 december 1918. In 1960 wordt zijn stoffelijk overschot overgebracht naar het ereveld te Harderwijk. Zijn vrouw

Het graf van Alfons Faes.

komt terug naar België en gaat zich in Antwerpen vestigen, waar haar twee zonen politieagent worden. Alfons Faes verbleef dus niet in het kamp van Harderwijk, maar werd wel bijgezet op het ereveld voor Belgische soldaten in die stad.

Familie Faes

De familie Faes - Lieckens heeft tijdens beide oorlogen haar deel van de ellende gehad. Het verhaal van Alfons kennen wij nu. Desiderius, die zoals Alfons trouwde in 1912 (echtgenote : Maria Rosalia Cambré) sterft te Dusseldorf (Duitsland) op 17 januari 1942. Petrus Frans bleef in het bombardement op “den Erla” te Mortsel op 5 april 1943. Nog twee broers, die vele Nijlenaars zich zullen herinneren, zijn August Eduard Faes, die gehuwd was met Rosalia Van Looy en in de Kreitenbergstraat woonde en Leopold Faes, getrouwd met Maria Philomena Grielen, die in het ouderlijk huis in de Kapellebaan is blijven wonen.

Pol Van Camp.

Bronnen : Oorlogsstichting, Zeestraat 85, postbus 85981 CR, 's Gravenhage
De Familie Faes in het land van Rijen, door Jozef Smits en Lodewijk Faes (1983)
Sprokkels uit Bevel, Kessel en Nijlen, uitgave Gemeentebestuur Nijlen, 2000

Onze Gerard is honderd jaar !

In 1903 kende ons land zo'n schitterende, warme zomer dat de aardappeloogst mislukte in de droge Kempen en heel wat boeren wegens voedselgebrek hun dieren moesten slachten om te overleven. En uitgerekend datzelfde jaar, namelijk de derde februari, werd het gezin van August Peeters (dokwerker en 22 jaren suisse in de kerk - zie Poemp 9) en Philomena Verwerft, dat al bestond uit een dochter en drie zonen, verrijkt met een vierde zoon, Alfonsus Gerardus. Later zouden er nog twee zonen bijkomen. Die extreem hete zomer deerde Gerard helemaal niet, want met zwier voegde hij er nog 99 andere (al dan niet warme) zomers aan toe.

Onze eeuweling Gerard Peeters.

Van de vier uitersten naar de papschool en de ouw krak

Gerard groeide op in een van de vier oude huisjes met strooien dak (de vier uitersten genoemd), die gelegen waren aan de Kreitenbergstraat, in de bocht dicht tegen de Bevelsesteenweg. Die brandden in 1906 af, maar, na de wederopbouw, werden ze weer bewoond door de familie Peeters. In 1924 verhuisde ze naar de Bevelsesteenweg.

Als kleuter ging Gerard naar de nonnekensschool en toen hij daar

genoeg pap gegeten had, moest hij naar de jongensschool (de ouw krak). Daar kreeg hij achtereenvolgens les van de vier toenmalige leerkrachten, met name meester Boons (die in 1914 naar het front moest als brancardier), meester Lieckens (alias den bril), meester Lambrechts (de stoemper) en meester Mercelis. Meestal zaten er in elke klas twee leerjaren: het 2de jaar werd de grote kant genoemd en het eerste jaar de kleine kant! Normaliter moesten de meeste der leerlingen op 11-jarige leeftijd geld in het bakske gaan brengen, maar doordat er door de

oorlog geen werk was, mocht Gerard langer school volgen.

Van achtkant naar briljant !

Eens de oorlog gedaan vloog Gerard, zoals de meeste van zijn Nijlense leeftijdsgenoten achter de molen om het diamantslijpen te leren. Eerst bij Suske Kelber, later bij Peer Lieckens (Peer de gerde, wiens fabriek aan de Spoorweglei momenteel nog altijd intact is). Niet voor lang echter, want na 1918 was er crisis in de diamantsector en daar men in Nijlen slechts gespecialiseerd was in het slijpen van achtkant hield Gerard tijdelijk zijn diamantopleiding in ons dorp voor bekeken en ging op 17-jarige leeftijd, samen met nog twee andere Nijlenaars, een zekere Urbain Peeters en Jos Faes (zoon van blokmaker Witte Faes), op aandringen der Aalmoezeners van de Arbeid met de trein (die betaald werd door de katholieke vakbond) naar de technische school aan de Londenstraat in de Sinjorenstad om zich te vervolmaken in het slijpen van volle briljant (het fijnste diamantslijpsel uit die tijd).

Na 6 maanden opleiding ging Gerard als een der eersten in Nijlen aan de slag als briljanteur. Gerard briljanteerde in entree (daguur) voor een Berlaarse diamantbaas in de fabrieken van Sander (Alexander) Dom en Louis Lenaerts (den Boot), beide aan de Bevelsesteenweg. Maar de meeste jaren heeft hij op de fabriek van zijn schoonbroer Frans Vermeulen in de Nonnenstraat geslepen. Hij werkte daar tot in 1975. Daarmee heeft Gerard nogmaals bewezen dat men van werken niet verslijt, zolang men het graag doet.

Van diamanten via vlindertjes naar kindertjes

Tijdens zijn jongelingsjaren vertoefde Gerard graag en dikwijls in de vele mastenbossen die er toen nog waren tussen Nijlen, Bevel en Herenthout, zoals het Hogensteenbos en het Sneppenbekbos.

Op sportief gebied kon hij zijn man staan in wielerskoersen net zoals zijn jongere broers Miel en Juul. Die hebben zelfs een tijd bij de junioren gekoerst (zie Poemp 11).

Op zondag gingen de jongemannen een pintje drinken en biljartspelen bij de Grote Nelis, in De Roskam, bij Reke de metser of begaven zich te voet naar de cinema te Berlaar. Daar werden elke week stomme films vertoond in de zalen van de Keyser en Vervloet. Die films werden door een pianist begeleid.

Op amoreus gebied wachtte Gerard rustig zijn tijd af, tot wanneer hij diamantjes ging laten bewerken bij Joanna Maria (Mit van Lewisse) een der zeven kinderen van Jef Vermeulen en Louisa (Wis) De Groof, die, in een kamer van haar ouderlijk huis gelegen naast het kerkhof in de Nonnenstraat, als diamantsnijdster werkte. Gerard kwam, zag dat zijn diamantjes door Mit met veel liefde gesneden werden, kreeg er zowaar vlindertjes van in de buik en was verloren. Hij bleef op bezoek komen en vijf jaar later, op de 4de juni 1934, trad hij met zijn Mit in het huwelijk.

Het koppel bleef bij de weduwe Vermeulen wonen tot in 1945. Toen trouwde ook Frans (de broer

Gerard en echtgenote Mit in 1981.

van Mit) en die bleef ook inwonen. Twee jonggehuwde paren in een huishouden vond Gerard van het goede te veel en hij verhuisde met zijn gezin naar het huis dat ze voor de oorlog hadden laten bouwen, gelegen in de Goorkant. Nu is dat Vekenstraat nr 32, en Gerard woont er nog altijd.

Gaat en vermenigvuldigt u bleken voor Gerard en Mit geen loze woorden: hun echtverbintenis werd gezegend met de elf hierna opgesomde kinderen: Louisa, Roza, Lowieke (overleden toen hij 6 tot 8 maanden oud was), Louis, Joske (overleden als 3-jarige), Frans (verongel-

lukt op 33-jarige leeftijd), Hilda, Julienne, Wivine, Maria en als benjamin Jos.

Sinds het overlijden van zijn vrouw Mit in 1981 leeft Gerard rustig en alleen, dag na dag, zijn leven in hun echtelijk huis. Daar zagen ze hun kinderen opgroeien en van daaruit zwermden dezen een na een uit om hun eigen gezin te stichten. Zo zorgden ze ervoor dat Gerard nu fier kan terugkijken op een nageslacht dat 25 kleinkinderen en 25 achterkleinkinderen telt.

Zijn kinderen komen Gerard getrouw dagelijks bezoeken en indien nodig helpen.

Op 88-jarige leeftijd kwam Gerard tijdens een fietstocht ongelukkig ten val en moest met een gebarsten heup behandeld worden in het ziekenhuis. Daarna diende hij nog maanden revalidatietherapie te volgen in Heist-op-den-Berg. Maar kranige Gerard kwam terug naar huis en hervatte zijn leven.

Buiten dit ongeval was Gerard tot op heden nooit ernstig ziek. Toen hij lang geleden, als zestiger, door de dokter na wat hartproblemen de installatie van een pacemaker voorgesteld kreeg weigerde Gerard dit pertinent met als argument dat een pacemaker niet natuurlijk was.

Foto genomen bij de plechtige communie van onze eeuweling. We herkennen, van links naar rechts, achterste rij: Rozalia (kloosterzuster), Alfons, Louis, Frans; voorste rij: vader Gust, Emiel, Juul, moeder Meen... en Gerard (met witte strik).

Lees verder blz. 16 >>>

Gerard Peeters 100!

Eeuweling Gerard Peeters.

>>>

En gelijk had Gerard, want zonder pacemaker of andere onnatuurlijke hulpmiddelen heeft hij met glans de kaap van honderd overschreden. Hij heeft er goede moed op en wil nog geruime tijd verder doen zoals hij bezig is. Volgens Gerard hebben die honderd jaren echt niet lang geduurd. Alleen de perioden van de twee wereldoorlogen duerden lang, zeer lang...

Alleen gewoon gedaan...

Als we hem vragen wat hij ervoor heeft gedaan om na honderd levensjaren nog over een tamelijk goede gezondheid te kunnen beschikken, nog gaande en staande

te zijn, wekelijks gelovig als hij is de H. Mis bij te wonen in de kapel van het rusthuis (waar hij nog met de voettram naartoe gaat), dagelijks kruiswoordraadsels op te lossen en zijn krant te lezen, TV te kijken, alert te luisteren en te converseren, enz... antwoordt Gerard rustig als steeds: Ik heb niks speciaals gedaan, alleen gewoon gedaan...

Gerard, ge zijt ne kreim van ne vent, ne prachtkerel, ne schone mens, een voorbeeld voor ons allen. We wensen u van ganser hart nog vele goede gezonde jaren en blijf verder... gewoon doen!

Jos Thys & Walter Caethoven.

Zo was er eens...

Verhalen over zwarte magie in Nijlen (3)

Zo was er eens een bepaalde vrouw, de schrik van de hele buurt. Ze vermaakte zich met de kippen achteraan in haar hof op één poot te laten lopen.

Wanneer je daar kwam, kwam ze buiten staan. Heel goed kon ze niet meer gaan, maar wel genoeg om haar kippen te zien zitten. Ze be-

gon te lachen en wees met haar vinger naar een kip. Die begon dan op één poot te lopen. En zo gebeurde met alle kippen die ze aanwees.

De mensen uit de buurt wilden dan ook niet met die vrouw in aanraking komen.

Flor Dieltjens.

*Werkten mee
aan dit nummer :*

Redactie : Luc Anthonis, Jos Bastiaens, Hypoliet Budts, Walter Caethoven, Rik Claes, Angela Cuypers, Flor Dieltjens, Frans Lens, Jef Peeters, Rosette Rymenants, Jos Thys, Pol Van Camp

Fotografie: Walter Caethoven en Pol Van Camp

Tekeningen : Dirk Lieckens, Marc Verreydt en DF-ledenblad

Grafische vormgeving en zetwerk : Walter Caethoven

Druk : Mil Van de Sande

Eindredactie: Rik Claes